

Розділ 15 -- «Зішестя Святого Духа»

В начале было Слово
и Слово было у Бога,
и слово было Бог.
Оно было в начале у Бога
Все чрез Него начало быть,
что начало быть.
В нем была жизнь,
и жизнь была свет человека;
и свет во тьме светит,
и тьма не объяла его.
Был человек, посланный от Бога;
имя ему Иоанн.

(Спочатку було Слово, і Слово було в Бога, і Слово було Бог. Воно було на початку з Богом. Усе через Нього постало; і без Нього не повстало ніщо, що постало. У Ньому було життя; і життя було світлом для людей; і світло світить у темряві; і темрява не огорнула його. Був чоловік, посланий від Бога, ім'я йому Іван.)

Таким було літургійне читання у четвер 8 травня 1970 року (за старим стилем), у день святого Іоанна Богослова. Він був тим апостолом, якого любили старообрядці за те, що він представив у своєму Євангелії Бога-Слова (Богослов). Його також визнали апостолом, якому були відкриті «останні речі» або «кінець часів», які він записав у книзі під назвою «Книга Одкровення». Микола зацікавився святим Іоанном Богословом, коли батько розповів йому, що видіння Григорія, учня святого Василія, подібні до видінь, які були явлені святому Іоанну на острові Патмос.

Після служби 12-річний Микола попросив батька пояснити «кінець часів», який бачили і Григорій, і Іоанн. Він виніс свою книгу з малюнками видінь Григорія.

— Це те, що відбувається, коли кінець світу? запитав Микола. Він вказав на зображення, на якому праведний суддя сидів на своєму троні в небі і судив людей внизу.

«Ті святі люди, яких ви бачите в світлих шатах з німбами навколо голови, — це святі, які постраждали і мученицьки загинули за справу Христа», — пояснив Іван.

— Це були російські святі? — спитав Микола, який завжди чув, що в рай підуть тільки російські старообрядці.

«Так», — відповів Іван, який твердо вірив, що правдива віра дана російському народу для збереження в усі покоління. «Це ті, кому довелося постраждати багато років тому, коли в Росії вперше почали переслідувати наш народ».

— Розкажи, будь ласка, — попросив Микола. — Як було спочатку?

— Давай я тобі книжечку принесу та покажу, як це було, коли наш народ уперше старообрядцями назвали, — сказав Іван. Він підвівся з дивана й підійшов до скляної шафи, де зберігав усі свої релігійні книги. Тим часом Микола забрав книгу видінь Григорія назад у свою кімнату.

"Що ти шукаєш?" — запитала Маша, яка колихала свою семимісячну дитину спати в кріслі-лежаку. Маленька Люба (скорочено від «Любов») міцними щелепами міцно трималася за мамин сосок. Вона народилася саме так, як і передбачав лікар — в останній день вересня. — Шукаю книгу з історії отців і мучеників Соловецького монастиря, — відповів Іван. Його очі пробігли по двох рядах книжок.

— Василь останній раз тут дивився, — тихо, щоб не турбувати малюка, прокоментувала Маша. — Я бачив, як він поставив його назад на верхню полицю.

— О, так, ось воно, — сказав Іван, дивлячись у крайній правий кут. Він приніс книгу Миколі, поклав між колінами й розгорнув її на першій сторінці.

«Це зображення Симеона Деонісовича, одного з братів, які мали велику кількість старообрядців у своїй громаді, яка називалася Виговська пустиня (пустиня біля річки Виг), — показав Іван. Вченого, автора книги про Соловецьких мучеників, зображено стоячим біля письмового столу з рукописом у лівій руці. «Він писав через роки про облогу монастиря царськими солдатами і наступні переслідування».

Іван перегорнув кілька сторінок і зупинився на світлині російських воїнів на конях біля стін могутньої фортеці, що стояла, як бастион старообрядництва, на березі Білого моря.

«Це фото, як воїни намагаються піднятися на стіни фортеці-монастиря», – зазначив Іван. Він перегорнув ще кілька сторінок. «А це зображення солдатів, які стріляють по стінах гарматними ядрами. Але кожне ядро відскакувало, як стріла в круговому русі. Вони намагалися припинити постачання, але віруючі Соловки послали петиції царю Олексію і благали щоб він повернувся до старовірства віри, за якою всі руські святі досягли святості і спаслися, але він не хотів слухати і не прийняв їхнього логічного аргументу, що якщо церква шанувала святих, то церква повинен також шанувати старовір'я і обряд, якого дотримувалися святі. Вони також донесли йому, що нові релігійні наставники навчають нової, нечуваної віри, нібито соловецькі віруючі були якесь чуже плем'я, що нічого не знає про Бога».

Іван перегорнув ще кілька сторінок. «Ось фото зрадника Феоктиста, який показав таємний хід до монастиря, яким вночі добували припаси», — сказав Іван. Він перегорнув ще кілька сторінок. «Ось картина, як солдати вішають деяких із Соловецьких монахів, коли вони остаточно перемогли їх 22 серпня 1676 року. Тоді їх почали катувати та вбивати за старовірство».

Очі в Миколи були широко розплющені, а вуха були налаштовані на все, що розповідав батько. Він почав відчувати, як у його крові тече ненависть до уряду, який наказав убивати старообрядців.

«Навіщо їх мучили і вбивали?» запитав Микола. Іван перегорнув сторінку із зображенням царя Олексія.

— Бачиш тут цього царя, що при смерті? — спитав Іван, показуючи на малюнок, на якому священик благословляє царя двома перстами й молиться за вмираючим царем.

— Так, бачу, — сказав Микола.

«Цей цар Олексій Михайлович був добрим православним царем, поки клятий Никон не зіпсував його новогрецькою мовою, змішаною з язичницькою латиною», — сказав Іван. «Бог покарав царя Олексія за те,

що він послухав Никона; через тиждень після того, як монастир потрапив до рук воїнів, цар умер. Все через Антхриста, проклятого Никона». Тон голосу Івана змінився, щоб показати огиду, яку він відчував до проклятого патріарха. «Ми навіть не дозволяємо його зображення в наших книгах через пошкодження, знищення та осквернення, яке він завдав нашим священним книгам».

— Чому він так зробив із нашими священними книгами? запитав Микола.

«Мені довелося б повернути вас до великого розколу 1666 року, коли Анто-Христос з'явився на російській землі, як і пророкував Іоанн Богослов (Іоанн Богослов), — почав Іван. «Перед тим, як почалися всі проблеми, існував великий релігійний рух. Група віруючих під назвою «Боголюбці» (Шукачі Бога), або Ревнителі благочестя, як їх називали дехто, намагалася покласти край пияцтву, азартним іграм, скоморохи (музичні артисти з танцюючими ведмедями), і всю нечисть, що ширилася по землі.Тоді, коли Никон став патріархом і головою церкви в 1652 році, він намагався всіх підкорити своїй владі, включно з царем, якого він поставив схиляйтеся перед ним як представником Бога на землі.Підкоряючись владі Никона, цар Олексій був безпорадний, коли Никон почав переглядати руські священні книги, щоб привести їх у відповідність до грецьких зразків.Деякі з віруючих вели боротьбу, щоб зупинити ці зміни; через те їх стали називати «староверами» або «старообрядцями», бо вони продовжували дотримуватись віри старих священних книг і відправляли церковний ритуал і літургію відповідно до того, як вони мав бути як навчали їхні предки».

— Чи не могли вони просто позбутися цього Нікона? запитав Микола.

— Тих, хто намагався, висилали й відправляли в Сибір, — зауважив Іван. «Одного з вождів, Івана Неронова, разом із протоієреєм Аввакумом було заслано. Інших посадили у в'язницю або піддавали тортурам і змушували зізнаватися, що новий шлях є правильним шляхом. Ті, хто підкорився і прийняв никонівський шлях, стали никоніанами, як ми їх називаємо донині».

«Чому Никон так ненавидів старообрядців?» запитав Микола.

«Бо вони не хотіли підкорятися його владі і коритися його безбожним законам», — відповів Іван.

— Які закони? запитав Микола.

«Він намагався всіх людей перехреститися латинським знаменням ось так», — сказав Іван, показуючи лівою рукою, як Никон намагався змусити всіх росіян перехреститися. Він склав три середні пальці в групу, а великий і маленький п'ятий пальці разом. Потім відмахнувся знаком і правою рукою показав правильний шлях. «Це те, як нас навчали, з двома пальцями, згрупованими разом, щоб означати дві природи Христа, Бога і людини, і два останні пальці, з'єднані з великим пальцем, щоб показати приховану природу Трійці».

— Ви хочете сказати, що старообрядців тільки за це переслідували? — здивовано запитав Микола.

«Він намагався змінити набагато більше», — відповів Іван. «Греки змусили його піти зовсім проти законів нашого Стоглавого Собору (Ради) 1551 року, де все наше старовірство було підтверджено святою радою всіх старійшин і священників. Тоді, коли греки захопили на соборі 1666 року і співав «анафему» нашому Стоглаву, нашому двоперстому хресту, нашому написанню Isous без зайвого «е» після першого «е» (І в Isous вимовляється як «е»), і після того, як греки засудили всю нашу російську місію в світі як Третій Рим після падіння грецького Константинополя турками-язичниками в 1453 році - ну після цього був повний спротив старообрядців. Уявляєте, греки на Соборі заборонив «Повість про білий клобук» і почав знищувати її копії, щоб ніхто не знав, що Свята Русь є місцем, де буде створено Царство Святого Духа».

Іван на хвилину замовк, гортаючи книжку, щоб показати Миколі ще одну картинку.

«Ось тут зображено монаха Епіфанія з вирізаним язиком», — сказав Іван. «Священик Лазар сидить на землі. Уже йому відрізали язик. А ось пророк Божий Ілля стоїть біля Лазаря і каже йому бути свідком Божим. Обидва були засуджені Собором і заслані з протоіереєм Аввакумом. Аввакума, однак, без шкоди заслани в Пустозерськ (близько ста миль від Північного Льодовитого океану в тундрі північно-східної європейської Росії). Там він писав про гоніння на старообрядців і розповідає, що коли

пророк Ілля сказав Лазару бути свідком, а потім Лазар знову заговорив без язика».

— Чому Аввакуму не кривдили, як іншим? запитав Микола.

«Аввакум був давнім другом царя Олексія і цариці, і мав вірну послідовницю Феодосію Морозову, яка була фрейліною цариці», — пояснив Іван. «Вони деякий час могли вплинути на долю старообрядців. Однак Феодосія та її сестра Євдоксія були пізніше заарештовані за підтримку старообрядництва, і обидві померли у в'язниці. Пізніше Аввакум з Лазарем і Єпіфаній були спалені на вогнищі тому що вони продовжували впливати на старообрядців, особливо на Аввакума своїми численними трактатами і посланнями, які він написав, перебуваючи на засланні».

— Ви раніше казали про Іоанна Богослова, — перебив Микола, — що він пророкував про Анти-Христа. Що він казав про Анти-Христа?

Ти пам'ятаєш ті малюнки Анти-Христа і всі ті бесіки (демони)?» запитав Іван.

— Так, сто разів дивився на них, — відповів Микола.

— Піди візьми книжку, я тобі щось покажу, — сказав Іван.

Микола побіг до своєї кімнати за книгою, яка була частиною його особистої бібліотеки.

— Навіщо ти знову лякаєш його тими картинками й тими розмовами про Анти-Христа? — спитала Маша, яка тихенько слухала, чому Іван навчав Миколу. Дитина спала в неї на руках. — Ти пам'ятаєш, як йому снилися кошмари кілька років тому, коли ти вперше розповів йому про Анти-Христа.

— Пам'ятаю, — сказав Іван. «Але він тепер старший. І він хоче знати. Думаю, цього разу з ним все буде добре».

Миколай кинувся з книжкою назад, Іван відкрив її на сторінці, де в палаці була зображена людина-звіряча людина з вогняним волоссям і бородою.

— Це Анти-Христос, — заявив Іван, показуючи на коростяву істоту з двома рогами на голові. «Ангел показує йому сувій, на якому написано:

'Послание Господне к сатане глаголющи яко скончася царство твое'

(Євангеліє від Господа до сатани, яке говорить про те, що твоєму царству прийшов кінець)

— Це теж Анти-Христ? — запитав Микола, вказуючи на зображення звіра з крилами, якого ангел вручну викидає з палацу.

— Так, це сам диявол у плоті, — заявив Іван. «Він змушений вирвати все зло, руйнування та гнів, і всю отруйну нечистоту, неправду та ересь, які він поширив протягом свого трирічного правління над усією землею».

— Яке жахливе видовище, — сказав Микола. «Мені нудить просто дивитися на це».

— Іоанн Богослов пророкував, що він царюватиме три роки, а потім прийде Христос і покладе кінець його царству, — сказав Іван, не звертаючи уваги на бліде обличчя Миколи. «І прорік Іоанн, що знак його буде числом 666. Отже, коли настав 1666 рік, кожен віруючий зрозумів, що пророцтво Анти-Христа виконується в Руській землі і що відбувається відпад вірних від істини віри, і останньому християнському царству, Москві – Третьому Риму, прийшов кінець».

Микола обома руками схопив його за рот і швидко побіг до ванної. Він не дійшов до унітазу й вирвав сніданок на лінолеумну підлогу ванної кімнати.

«Я ж тобі казала не говорити про ті гидкі картини», — дорікнула Маша, почувши, як Миколу вирвало з голосним гортанним звуком.

— Не думав, що він від цього захворіє, — виправдовувався Іван.

«Покажи йому тільки райські картинки», - сказала Маша. «Він щасливий, і він не втрачає настрою і не хворіє, коли дивиться на ці фотографії».

«Я знаю, — сперечався Іван, — але йому треба знати про зло, якого він повинен уникати в своєму житті, щоб досягти спасіння».

Маша не хотіла сперечатися з чоловіком про це.

— Іди допоможи йому прибрати, — сказала вона владним голосом, ніби звинувачуючи Івана в безладі, яке він спричинив.

Іван слухав, доки Микола не закінчив здихатися й викидати токсичну речовину зі свого шлунка втретє, а потім пішов взяти швабру й відро гарячої води.

ОТЪ ІОАННА
СВЯТОЕ
БЛАГОВѢСТВОВАНИЕ.

ГЛАВА 1.

Въ началѣ бѣ слово, и
слово бѣ къ бгѣ *, и
бгѣ бѣ слово.

Ѣ. Бгѣ бѣ исконнѣ къ
бгѣ **.

Г. Всѣ тѣмъ быша, и безъ
него ничтоже бысть, бже
бысть.

Д. Бзъ томъ животъ бѣ,
и животъ бѣ свѣтъ человекѣ
кволикъ:

Е. и свѣтъ во тьмѣ свѣ-
титса, и тьма егѣ не обѣтъ.

Ж. Бысть человекъ посланъ
ѡ бгѣ, имя емѣ іоаннъ.

З. Бгѣ прїиде ко свидѣ-
тельству, да свидѣтельствѣ
етъ ѡ свѣтѣ, да вси вѣрѣ
имѣтъ емѣ ***.

* оу бгѣ. ** оу бгѣ. *** да есѣ
оу вѣрѣютъ чрезъ него.

ГЛАВА 1.

Въ началѣ было Слово, и
Слово было у Бога, и
Слово было Богъ.

2. Оно было въ началѣ у
Бога.

3. Все чрезъ Него начало
быть, и безъ Него ни что не
начало быть, что начало быть.

4. Въ Немъ была жизнь, и
жизнь была свѣтъ человекѣмъ;

5. и свѣтъ во тьмѣ свѣтитъ,
и тьма не объяла его.

6. Былъ человекъ, послан-
ный отъ Бога; имя ему Іоаннъ.

7. Онъ пришелъ для сви-
дѣтельства, чтобы свидѣтель-
ствовать о Свѣтѣ, дабы вси
увѣровали чрезъ него.

<http://wigowsky.com/fob/gospel/john.htm>

The Gospel of John in Russian Church Slavonic and Old Russian (pre-revolutionary).

Side by side Gospel account allows the reader to follow the Russian Church Slavonic (Church language) and the Old Russian language simultaneously. A great way to learn to read the Church Slavonic.

Chapter 15 -- "Descent of the Holy Spirit"

В начале было Слово
и Слово было у Бога,
и слово было Бог.
Оно было в начале у Бога
Все чрез Него начало быть,
что начало быть.
В нем была жизнь,
и жизнь была свет человека;
и свет во тьме светит,
и тьма не объяла его.
Был человек, посланный от Бога;
имя ему Иоанн.

(In the beginning was the Word, and the Word was with God, and the Word was God. The same was in the beginning with God. All things were made by him; And without him was not anything made that was made. In him was life; And the life was the light of men. And the light shineth in darkness; And the darkness comprehended it not. There was a man sent from God, Whose name was John.)

Such was the liturgical reading on Thursday May 8, 1970 (old style), which was St. John Bogoslov's day. He was the apostle who was cherished by the Old Believers for presenting God the Word (Bogoslov) in his gospel. He was also recognized as the apostle to whom were revealed the "last things" or the "end times," which he had written down in a book called the "Book of Revelation." Nikolai became interested in St. John Bogoslov when his father told him that the visions of Grigory, the disciple of St. Basil, were similar to the visions that were revealed to St. John on the island of Patmos.

After the service 12-year-old Nikolai asked his father to explain the "end times" that both Grigory and St. John had seen. He brought out his book with the pictures of the visions of Grigory.

"Is this what happens when the world ends?" asked Nikolai. He pointed to a picture in which the righteous judge sat on his throne in the sky and judged the people down below.

"Those saintly people you see in bright robes with haloes around their heads are the saints who suffered and died as martyrs for the cause of Hristos," explained Ivan.

"Were they Russian saints?" asked Nikolai, who had always heard that only Russian Old Believers would go to paradise.

"Yes," answered Ivan, who firmly believed that the true faith had been given to the Russian people to preserve for all generations. "They are the ones who had to suffer many years ago when our people first were persecuted in Russia."

"Tell me about it, please," asked Nikolai. "How was it in the beginning?"

"Let me bring you a book and show you how it was when our people were first called Old Believers," said Ivan. He got up from the sofa and walked over to a glass cabinet where he kept all his religious books. Meanwhile, Nikolai took the book of the visions of Grigory back to his room.

"What are you looking for?" asked Masha, who was rocking her seven-month baby to sleep in a reclining chair. Little Luba (short form for Lubov, Russian for "love") was holding on tightly to her mother's nipple with her strong jaws. She had been born just as the lady doctor had predicted--on the last day of September. "I'm looking for the book on the history of the fathers and martyrs of the Solovetsky Monastery," answered Ivan. His eyes scanned across the two rows of books.

"Vasily was looking at it the last time he was here," commented Masha in a soft voice so as not to disturb the baby. "I saw him put it back on the top shelf."

"Oh, yes, here it is," said Ivan as he looked into the far-right corner. He brought the book to Nikolai, laid it between their laps, and opened it up to page one.

"This is a picture of Simeon Deonisovich, one of the brothers who had a large number of Old Believers in their community, which was called Vygovskaya Pustinya (a wilderness near the river Vyg)," pointed Ivan. The scholarly author of the book on the Solovetsky martyrs was shown standing beside his writing table with the manuscript in his left hand. "He wrote years later about

the siege of the monastery by the tsar's soldiers and the subsequent persecution."

Ivan leafed through a few pages and stopped at a picture of Russian soldiers on horses at the walls of the mighty fortress which stood like a bastion of the Old Belief on the shores of the White Sea.

"This is a picture of the soldiers trying to scale the walls of the fortress-monastery," pointed out Ivan. He turned a few more pages. "And this is a picture of the soldiers firing cannon balls on the walls. But each cannon ball would keep bouncing back like an arrow in circular movement. They tried to cut off supplies, but the Solovki Believers sent petitions to Tsar Alexei and pleaded with him to return to the Old Belief, which was the belief by which all Russian saints achieved saintliness and were saved. But he wouldn't listen, and he didn't accept their logical argument that if the church honored the saints, then the church should also honor the Old Belief and ritual that the saints observed. They also informed him that the new religious instructors were teaching a new, unheard of faith, as though the Solovetsky believers were some outlandish tribe knowing nothing about God."

Ivan turned a few more pages. "Here is a picture of the traitor Feoktist who showed the secret passageway into the monastery which was used at night to get supplies," said Ivan. He turned some more pages. "Here is a picture of the soldiers hanging some of the Solovki monks when they finally defeated them on August 22, 1676. That's when they started torturing and killing them for the Old Belief."

Nikolai's eyes were wide open and his ears were tuned in to all his father was telling him. He began to feel hatred coursing through his blood for the government that had ordered the killing of the Old Believers.

"Why did they have to torture and kill them?" asked Nikolai. Ivan turned to a page with a picture of Tsar Alexei.

"See this tsar who is near his death here?" asked Ivan, pointing to a picture of a priest blessing the king with a two-fingered sign and saying the last rites for the dying king.

"Yes, I see," said Nikolai.

"This Tsar Alexei Mihailovich was a good Orthodox tsar before the cursed Nikon corrupted him with new Greek mixed with pagan Latin ways," said Ivan. "God punished Tsar Alexei for listening to Nikon; a week after the monastery fell into the hands of the soldiers, the king died. All because of the Ante-Hrist, the accursed Nikon." Ivan's tone of voice changed to show the disgust he felt toward the accursed patriarch. "We don't even permit pictures of him in our books because of the damage, destruction, and desecration he did to our holy books."

"Why did he do that to our holy books?" asked Nikolai.

"I'd have to take you back before the great raskol (schism) of 1666, when the Ante-Hrist appeared on Russian soil, as Ioann Bogoslov (John the Revelator) prophesied he would," began Ivan. "There was a great religious movement before all the trouble began. A group of believers called the **Боголюбцы** 'Bogoliubtsy' (Seekers after God), or Zealots of Piety, as some called them, tried to put a stop to the heavy drinking, gambling, skomorokhi (musical entertainers with dancing bears), and all the evil that was spreading throughout the land. Then when Nikon became patriarch and head of the church in 1652, he tried to make everyone submit to his authority, including the tsar, whom he made bow before him as God's representative on earth. By submitting to Nikon's authority, Tsar Alexei was helpless when Nikon started to revise the Russian holy books to make them conform to the Greek models. Some of the believers put up a fight to stop these changes; because of that, they began to be called 'Starovery' (Old Believers) or 'Staro-obryadtsi' (Old Ritualists) for they continued to follow the belief of the old holy books and performed the church ritual and liturgy according to the way they had been taught by their forefathers."

"Couldn't they just get rid of this Nikon?" asked Nikolai.

"The ones who tried were deported and sent to Siberia," remarked Ivan. "One of the leaders, Ivan Neronov, was exiled along with the Archpriest Avvakum. Others were forced into jail or tortured and made to confess that the new way was the right way. The ones who submitted and accepted the Nikonian way became Nikonians, as we call them to this day."

"Why did Nikon hate the Old Believers so much?" asked Nikolai.

"Because they wouldn't submit to his authority and obey his ungodly laws," answered Ivan.

"What laws?" asked Nikolai.

"He tried to make all the people cross themselves with the Latin sign of the cross, like this," said Ivan, showing with his left hand the manner in which Nikon tried to force all Russians to cross themselves. He put the three middle fingers in a group and the thumb and small fifth finger together. Then he waved the sign away and showed the right way with his right hand. "This is the way we were taught, with two fingers grouped together to signify the two natures of Hristos, God and man, and two last fingers joined with the thumb to show the hidden nature of the Trinity."

"You mean the Old Believers were persecuted just for that?" asked Nikolai in amazement.

"There was much more that he tried to change," responded Ivan. "The Greeks made him go completely against the laws of our Stoglav (Hundred Chapters) Sobor (Council) of 1551, where all our Old Belief had been confirmed by the holy council of all the elders and priests. Then when the Greeks took over at the Council of 1666 and sang "anathema" to our Stoglav, to our two-fingered cross, to our spelling of Isous without the extra 'e' after the first 'e' (I in Isous is pronounced like an 'e'), and after the Greeks denounced our entire Russian mission in the world as the Third Rome after the fall of the Greek Constantinople to the pagan Turks in 1453--well, after that there was complete opposition by the Old Believers. Can you imagine, the Greeks at the Council forbade 'The Tale of the White Cowl' and began destroying copies of it so that no one would know that Holy Russia was the place where the Kingdom of the Holy Spirit would be established."

Ivan stopped talking for a minute while he leafed through the book to show Nikolai another picture.

"Here is a picture of the monk Epiphany having his tongue cut out," said Ivan. "The priest Lazar is sitting on the ground. They had already cut off his tongue. And here is the Prophet of God Iliya (Elijah) standing beside Lazar, telling him to be a witness to God. Both were condemned by the Council and exiled with Archpriest Avvakum. Avvakum, however, was exiled without harm to Pustozersk (about a hundred miles from the Arctic Ocean in the tundra of northeast European Russia). There he wrote about the persecution of the

Old Believers, and he says that when the Prophet Iliya told Lazar to be a witness, then immediately afterwards Lazar spoke again without his tongue."

"Why didn't they hurt Avvakum like they did the others?" asked Nikolai.

"Avvakum was an old friend of Tsar Alexei and the queen, and he had a faithful follower named Theodosia Morozova, who was a lady-in-waiting to the queen," explained Ivan. "They were able to influence the fate of the Old Believers for some time. However, Theodosia and her sister Eudoxia were arrested later for supporting the Old Believer movement, and both died in prison. Avvakum with Lazar and Epiphany were later burned at the stake because they continued to influence the Old Believers, especially Avvakum with his many treatises and epistles which he wrote while in exile."

"You said something earlier about Ioann Bogoslov (John the Revelator)," interrupted Nikolai, "that he prophesied about the Ante-Hrist. What did he say about the Ante-Hrist?"

"Do you remember those pictures of the Ante-Hrist and all those besiki (demons)?" asked Ivan.

"Yes, I looked at them a hundred times," answered Nikolai.

"Go get the book and I'll show you something," said Ivan.

Nikolai ran to his room to get the book which was part of his personal library.

"Why are you going to scare him with those pictures and that talk of Ante-Hrist again?" asked Masha, who had been listening quietly to what Ivan had been teaching Nikolai. The baby was sleeping in her arms. "You remember how he had those nightmares several years ago when you first told him about the Ante-Hrist."

"I remember," said Ivan. "But he's older now. And he wants to know. I think he'll be all right this time."

"Nikolai rushed back with the book. Ivan opened it to the page where a picture of a beastly man with fiery hair and beard was shown in a palace.

"This is the Ante-Hrist," stated Ivan, pointing to the mangy creature with two horns on his head. "The angel is showing him a scroll on which is written:

'Послание Господне к сатане глаголющи яко скончася царство твое'

(The Gospel of the Lord to Satan saying how your kingdom is finished)."

"Is that also Ante-Hrist?" asked Nikolai, pointing to a picture of the beast with wings being manually hurled out of a palace by an angel.

"Yes, it is the devil himself in the flesh," stated Ivan. "He is forced to vomit all the evil, destruction and anger, and all the poisonous uncleanness, untruthfulness and heresy that he spread during his three year rulership over all the earth."

"What an awful sight," said Nikolai. "It's making me sick just to look at it."

"Ioann Bogoslov prophesied that he would reign three years, and then Hristos would come and put an end to his kingdom," said Ivan, not paying any attention to Nikolai's pale face. "And Ioann prophesied that his mark would be the number 666. So when 1666 came about, every believer understood that the prophecy of the Ante-Hrist was being fulfilled in the Russian land and that there was a falling away of the faithful from the true faith, and the last Christian kingdom, Moscow--the Third Rome, had come to an end."

Nikolai grasped his mouth with both of his hands and quickly ran to the bathroom. He didn't quite make it to the toilet bowl, and he vomited his breakfast all over the linoleum bathroom floor.

"I told you not to talk about those ugly pictures," reprimanded Masha as she heard Nikolai vomit in a loud heaving, guttural sound.

"I didn't think he'd get sick from that," apologized Ivan.

"You should show him just the pictures of paradise," said Masha. "He's happy, and he doesn't get moody or sick, when he looks at those pictures."

"I know," argued Ivan, "but he needs to know about the evil things that he must avoid in his life in order to achieve salvation."

Masha didn't want to argue that point with her husband.

"Go help him clean up," she said in a commanding voice, as if to blame Ivan for the mess he had caused.

Ivan listened until Nikolai had finished heaving and expelling the toxic matter from his stomach a third time, then he went to get a mop and a bucket of hot water.

ОТЪ ІОАННА
СВЯТОЕ
БЛАГОВѢСТВОВАНИЕ.

ГЛАВА 1.

Въ началѣ бѣ слово, и
слово бѣ къ бгѣ *, и
бгѣ бѣ слово.

Ѣ. Бгѣ бѣ исконнѣ къ
бгѣ **.

Г. Всѣ тѣмъ быша, и безъ
него ничтоже бысть, бже
бысть.

Д. Бзъ томъ животъ бѣ,
и животъ бѣ свѣтъ человекѣ
кволикъ:

Е. и свѣтъ во тьмѣ свѣ-
титса, и тьма егѣ не обѣтъ.

Ж. Бысть человекъ посланъ
ѡ бгѣ, имя емѣ іоаннъ.

З. Бгѣ прїиде ко свидѣ-
тельству, да свидѣтельствѣ
етъ ѡ свѣтѣ, да вси вѣрѣ
имѣтъ емѣ ***.

* оу бгѣ. ** оу бгѣ. *** да есѣ
оувѣрѣотъ чрезъ него.

ГЛАВА 1.

Въ началѣ было Слово, и
Слово было у Бога, и
Слово было Богъ.

2. Оно было въ началѣ у
Бога.

3. Все чрезъ Него начало
быть, и безъ Него ни что не
начало быть, что начало быть.

4. Въ Немъ была жизнь, и
жизнь была свѣтъ человѣковъ;

5. и свѣтъ во тьмѣ свѣтитъ,
и тьма не объяла его.

6. Былъ человекъ, послан-
ный отъ Бога; имя ему Іоаннъ.

7. Онъ пришелъ для сви-
дѣтельства, чтобы свидѣтель-
ствовать о Свѣтѣ, дабы вси
увѣровали чрезъ него.

<http://wigowsky.com/fob/gospel/john.htm>

The Gospel of John in Russian Church Slavonic and Old Russian (pre-revolutionary).

Side by side Gospel account allows the reader to follow the Russian Church Slavonic (Church language) and the Old Russian language simultaneously. A great way to learn to read the Church Slavonic.